herpy

GEKKOER

Wheeler's knob-tailed gecko

Nephrurus wheeleri

En lille, kraftigt bygget jordgekko fra det tørre indre af Vestaustralien med rødbrun krop, lyse tværbånd og en hale, der ender i en rund knop. Den er nataktiv, lever af insekter og skal have et tørt sandterrarie med et fugtigt skjul. En spændende art til den, der vil videre fra *Eublepharis macularius*.

Familie: Carphodactylidae Tidligere navn: *Nephrurus wheeleri wheeleri* Udgivet 14. november 2026

SPECIFIKATIONER

DYRET

Voksenstørrelse	**8-10 cm** snude-kloak-længde
Levetid	**10-15 år**
Aktiv	**Nat**
Levevis	**Jordboende**
Biotop	**Halvørken**
Sværhedsgrad	**Øvet**

PASNING

Min. terrarie	**60 × 45 × 30 cm** L × B × H til 1 voksent dyr
Temperatur, dag	**22-27 °C**
Hotspot	**30-35 °C**
Temperatur, nat	**15-22 °C**
Luftfugtighed	**30-40 %**
UVB	**Valgfri**
Kost	**Insekter**
Holdes	**Enkeltvis eller parvis**

AVL

Formering	**Æglæggende**
Kuldstørrelse	**2 æg**
Kuld pr. år	**2-6**
Inkubation	**60-90 dage** ved 29-30 °C

BESKYTTELSE OG PAPIRER

CITES	**Appendiks III**
EU-bilag	**Bilag C**
IUCN	**Ikke truet (LC)**

Slægten Nephrurus står siden 22. juni 2022 på CITES liste III (opført af Australien) og i bilag C i EU's forordning 338/97. Køb og salg inden for EU kræver ingen CITES-papirer, men ved indførsel fra lande uden for EU skal dyret have CITES-eksporttilladelse eller oprindelsescertifikat fra afsenderlandet, og indførslen skal anmeldes ved grænsen. Australien har strenge regler mod udførsel af vilde dyr, så dyr i handlen er opdræt fra ældre fangenskabslinjer. Spørg opdrætteren om afstamning.

Om arten

Nephrurus wheeleri hører til knophalegekkoerne, hvis korte hale ender i en lille, rund knop. Hvad knoppen bruges til, ved man ikke sikkert, men den giver dyret et helt særligt udseende. Kroppen er kort og tætbygget med stort hoved og store øjne, og dyret minder lidt om en lille tudse. Huden er ru, og grundfarven spænder fra laksefarvet og rustbrun til mørkebrun med brede, lyse bånd over ryg og hale.

Arten blev beskrevet af Arthur Loveridge i 1932 og er opkaldt efter den amerikanske myreforsker William Morton Wheeler. Den nordlige form blev længe regnet som en underart, *Nephrurus wheeleri cinctus*, men blev i 2020 skilt ud som en selvstændig art, *Nephrurus cinctus*. Denne side handler om den sydlige form, *Nephrurus wheeleri* i snæver forstand.

Ældre pasningsoplysninger bruger det gamle navn om begge former, og en stor del af dyrene i handlen er *N. cinctus*, ligesom det meste, der vides om avlen. Flere af tallene her er derfor lånt fra den nordlige søsterart. Tjek altid, hvilken art en opdrætter faktisk sælger.

Voksne dyr er små, omkring 8-10 cm fra snude til kloak, og halen er kort og bred. Vægten er ikke kendt. Knophalegekkoer bliver ofte over 10 år i fangenskab, og 10-15 år er et rimeligt skøn.

Dyret er stille og roligt og bliver sjældent aggressivt. Det er mest et dyr at se på, og det oplever man bedst om aftenen, når det går på jagt efter insekter.

Udbredelse og levested

Arten findes kun i Vestaustralien, i det tørre indre. Fundene ligger især i Murchison-regionen og den nordlige del af guldfelterne, fra egnen ved Paynes Find mod nord forbi Cue, Meekatharra og Wiluna til omkring Murchison-flodens øvre løb. Typelokaliteten er Yandil, omkring 50 km nordvest for Wiluna.

Nord for dette område, i det nordlige Gascoyne og det sydlige Pilbara, lever i stedet *Nephrurus cinctus*. Mange fund af den nordlige art er endnu registreret under *N. wheeleri*, så prikkerne nord for kortets ramme hører sandsynligvis til *N. cinctus*.

> **Oprindelig udbredelse:** Australien.

LEVESTED

Gekkoen lever i tørt buskland og på stenet jord med spredte akaciebuske og græstuer. Klimaet er varmt og tørt med meget varme somre og kølige vinternætter. Om dagen ligger dyret skjult i huller, sprækker eller under sten og træstumper, og om natten kommer det frem og jager insekter, edderkopper og andre smådyr på jorden.

Den graver ikke selv dybe gange som de glathudede slægtninge, men bruger huller og sprækker, hvor luften er køligere og fugtigere end ved overfladen. Det er derfor, arten klarer sig i et tørt terrarie, når blot den har et fugtigt skjul.

Pasning

TERRARIET

Et voksent dyr kan holdes i et terrarie på omkring 60 × 45 × 30 cm (længde × bredde × højde). Højden betyder ikke meget for en jordlevende art, bundarealet gør. Til avl bruges ofte plastkasser i reoler, men et lidt større, indrettet terrarie giver bedre mulighed for at se dyrets naturlige adfærd. Unger holdes hver for sig i små kasser.

Bunden er fint sand, gerne iblandet lidt ler, så skjul og huller holder formen. Giv flere mørke skjul med én åbning, fx af kork, og et, der holdes fugtigt med sand eller sphagnum. Sten og tung pynt skal stå direkte på bunden af terrariet, ikke oven på sandet, så dyret ikke bliver klemt, når det graver. Låget skal slutte tæt, men give god ventilation.

Hanner må ikke gå sammen, og det mest almindelige er ét dyr pr. terrarie. Han og hun kan gå sammen i et terrarie på omkring 90 × 55 × 60 cm med mange skjul, men det er en undtagelse.

TEMPERATUR

Arten skal have en tydelig forskel mellem varm og kølig ende. Hold baggrunden på 22-27 °C om dagen og et varmt sted i den ene ende på 30-35 °C. Om natten må temperaturen falde til 15-22 °C. Om sommeren passer 19-26 °C i luften og 31-35 °C ved varmestedet, om vinteren 15-22 °C og 24-28 °C ved varmestedet. Tallene er lånt fra *N. cinctus*.

Varm nedefra med en varmemåtte under den ene ende, styret af en termostat, og mål med et digitalt termometer ved bunden. Kraftigt lys og varme ovenfra stresser formentlig dette nataktive dyr. Om vinteren kan temperaturen sænkes og dagene gøres kortere, så dyret får en let vinterhvile. Det er den bedste måde at sætte gang i avlen.

Læs mere: Varme og temperatur Læs mere: Vinterhvile og årstider

LUFTFUGTIGHED OG VAND

Arten kommer fra tørre egne og skal holdes tørt ved en luftfugtighed på 30-40 %. Sprøjt en eller to gange om ugen, ikke mere, og sørg for så god ventilation, at overfladerne er tørre igen efter nogle timer. Konstant fugt giver hudproblemer og svamp.

Til gengæld skal der altid være ét fugtigt skjul med let fugtigt sand. Her ligger dyret, når det skal skifte hud, og mangler skjulet, sidder hudrester let fast. Sprøjt også oven på skjulet en gang imellem, så fugten holder et par dage. En lav skål med frisk vand kan stå fremme, men mange dyr drikker aldrig af den.

Læs mere: Luftfugtighed, sprøjtning og ventilation

LYS OG UVB

Arten er nataktiv og har ikke brug for stærkt lys. Lamper ovenfra kan stresse dyret, men et svagt UVB-lys, højst svarende til Ferguson-zone 1, over en del af terrariet kan bruges, når der er rigeligt med skjul. UVB er valgfrit.

Vælger du UVB, så brug en lav styrke, og sørg for, at dyret altid kan gemme sig for lyset. Dagslængden kan være 12-14 timer i yngletiden og kortere om vinteren. Det vigtigste er, at der er mørkt om natten.

Læs mere: Lys og UVB

FODER

Arten lever udelukkende af insekter og andre små leddyr. Giv fårekyllinger eller små kakerlakker som grundfoder og en gang imellem soldaterfluelarver, melorme eller voksmøllarver som godbid. Unger skal have insekter på omkring 6 mm, voksne omkring 12 mm. Fodr unger dagligt og voksne tre-fem gange om ugen.

Pudr insekterne let med kalk, og giv kalk med D3-vitamin og et multivitamin omkring en gang om ugen. Justér mængden efter dyrets huld. En fyldig halerod viser, at dyret får nok, men det skal heller ikke blive fedt.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

ADFÆRD OG HÅNDTERING

Dyret er roligt og tåler korte håndteringer, men det bliver sjældent så tamt som *Eublepharis macularius*, og for meget håndtering stresser det. Hold seancerne korte og tæt over bunden, og tag det ikke op om dagen, hvor det sover.

Han og hun kan gå sammen, men hanner skal holdes adskilt, fordi de slås. Ellers er det sikreste at holde dyrene enkeltvis. Halen kan smides, når dyret bliver bange, og en ny hale ser ofte anderledes ud, så tag aldrig fat i den. Dyret kan også lukke indgangen til sit skjul med sand, og det er helt normal adfærd.

Avl

KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

Hannerne kendes på en tydelig bule ved halens rod, hvor hemipenis-poserne sidder, og de er ofte mindre og slankere end hunnerne. Alder og vægt ved kønsmodenhed er ikke kendt. Vent med at sætte en hun i avl, til hun er udvokset og i godt huld.

PARRING

Avlen sættes i gang af en let vinterhvile med lavere temperatur og kortere dage, efterfulgt af længere og varmere dage i forår og sommer. Hold 15-22 °C om vinteren og 19-26 °C om sommeren. Sæt hunnen sammen med hannen i et rummeligt terrarie med mange skjul, og skil dem, hvis der opstår uro.

ÆGLÆGNING OG KULD

Hunnen lægger to æg ad gangen og gør det flere gange i sæsonen. En hun lægger 2-6 kuld om året, ofte med 30-40 dages mellemrum. Tallene er lånt fra den nordlige søsterart *N. cinctus*.

Æggene lægges nede i sandet, så stil en æglæggekasse med 2-4 cm fugtigt sand, eller grav forsigtigt efter dem. Giv hunnen rigeligt med kalk og insekter, så hun ikke bliver tappet.

INKUBATION

Inkubér æggene ved 29-30 °C i perlite eller vermiculite blandet med vand 1:1 eller 2:1; hos *N. cinctus* klækker næsten alle æg under de forhold. Æggene skal ligge, som de er lagt, uden at blive vendt, og de må ikke tørre ud.

Æggene klækker efter omkring 67 dage, men tallet er usikkert; beslægtede arter klækker efter 55-120 dage afhængig af temperaturen, så regn med 60-90 dage. Det er ikke kendt, om temperaturen bestemmer kønnet.

OPDRÆT AF UNGER

Hold hver unge for sig i en lille kasse med fint sand, et lille skjul og et let fugtigt hjørne ved samme temperatur som de voksne. Tilbyd små insekter på omkring 6 mm pudret med kalk hver dag, og vej ungerne jævnligt, så du kan se, at de vokser.

Sundhed og typiske fejl

De typiske problemer er de samme som hos andre ørkengekkoer:

- For meget fugt, som giver svamp og hudproblemer. Hold terrariet tørt med ét fugtigt skjul.

- Hudrester på tæer og halespids, hvis det fugtige skjul mangler.
- For lidt kalk, især hos unge dyr og æglæggende hunner. Pudr insekterne.
- Stress fra stærkt lys eller for meget håndtering, som kan give manglende appetit.
- Tabte haler efter skræk eller slagsmål.

Et sundt dyr har klare øjne, en fyldig hale og er aktivt om natten. Søg dyrlæge med erfaring i krybdyr, hvis dyret taber sig, ikke spiser i flere uger eller virker slapt.

Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.